

מראית העין

1) במדבר פרק לב פסוק כב

והייתם נקיים מה' ומישראל

2) משנה מסכת שקלים פרק ג משנה ב

אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא במנעל ולא בסנדל ולא בתפילין ולא בקמיע שמא יעני ויאמרו מעון הלשכה העני או שמא יעשיר ויאמרו מתרומת הלשכה העשיר לפי שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שצריך לצאת ידי המקום שנאמר (במדבר ל"ב) והייתם נקיים מה' ומישראל ואומר (משלי ג') ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

3) תוספתא מסכת פאה (ליברמן) פרק א הלכה ו

אמ' ר' שמעון מפני ארבע דברים לא יתן אדם פאה אלא בסוף מפני גזל העניים ומפני בטול העניים ומפני מראית העין ומפני הרמאין מפני גזל העניים כיצד שלא יראה שעה שאין שם אדם ויאמר לעני מדעתו בוא וטול לך פאה זו ומפני בטל עניים כיצד שלא יהו עניים יושבין ומשמרין כל היום ואו' עכשיו הוא נותן פאה עכשיו הוא נותן פאה אלא מתוך שניתנה בסוף הולך ועושה מלאכתו ובא ונוטלה באחרונה ומפני מראית העין כיצד שלא יהו עוברין ושבין אומ' ראו היאך פלני שקצר את שדהו ולא הניח ממנו פאה שכך כת' בתורה לא תכלה פאת שדך וגו' ומפני הרמאין כיצד שלא יאמרו כבר נתננו דבר אחר שלא יניח את היפה ויתן מן הרע

4) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף יג עמוד א

דתניא: גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק - פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן. גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק - מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן משום שנאמר (במדבר לב) והייתם נקים מה' ומישראל.

5) תלמוד בבלי מסכת יומא דף לח עמוד א

משנה. ואלו לגנאי: של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים, של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת, הוגרס בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד, בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב. על הראשונים נאמר (משלי י) זכר צדיק לברכה, ועל אלו נאמר (משלי י) ושם רשעים ירקב.

גמרא. תנו רבנן: בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד... אמרו להם חכמים: מה ראיתם שלא ללמד? אמרו להם: יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב, שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודה זרה בכך. ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח: מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם, שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניוזנין, לקיים מה שנאמר (במדבר לב) והייתם נקים מה' ומישראל.

6) שו"ת אגרות משה חלק או"ח ד סימן פב

מסתבר לע"ד שאיסור חשדא שילפינן בשקלים פ"ג מ"ב מקרא דוהייתם נקיים מה' ומישראל הוא איסור מדאורייתא מצד עצמו שמחוייב שלא לעשות דברים שיחשדוהו וגם אחד מהטעמים שצריך להניח פאה בסוף שדהו משום חשדא בשבת דף כ"ג ע"א וא"כ א"צ לחקור איזה גדר איסור שייך להיות בזה דזה עצמו הוא האיסור. ויש שני עניני מראית עין דהיכא דלא שייך חשד שהוא עושה דבר היתר והכל רואים מה שעושה רק שיבואו לדמות דכשם שזה מותר כ"כ מותר גם דבר שמדמין לזה הוא ודאי רק מדרבנן וצריך לאיזה גדר שיוכלו לאסור. וכן יש מראית עין כהא דעכו"ם בקבלנות ל"ז ע"ב תוד"ה אין שמצד חשדא דאורייתא אין לאסור דכיון דאיכא גם אופן ההיתר אף שהוא באופן שאינו טוב להבעלים כשכיר יום מ"מ אין לחשוד דכמה מצות ואיסורין הוא בקושי להאדם ולא יחשדו כלל שהוא עובר עליהן ואם אחד חושד הוא אדרבה עושה איסור דחושד בכשרים, אך מ"מ אסרו שלא יהיה מקום לבעלי לשון הרע לדבר עליו או שהרוצים להקל יאמרו בכוונה שגם הוא עושה בשכירי יום כמו שטוב להדבר, הוא רק איסור דרבנן מטעם מראית עין ולא משום איסור חשד וצריך גדר לאסור...

7) תלמוד בבלי מסכת כריתות דף כא עמוד ב

אמר רב: דם דגים שכינסו - אסור. מיתבי: דם דגים, דם חגבים - מותר ואפילו לכתחלה! ההיא בשלא כינסו, כי קא אמר רב בשכינסו.

8) ספר פרי חדש על יו"ד - סימן פז (ז)

ול"נ עיקר כדברי ההגה להקל דאף מה שאס' הרשב"א לבשל בשר בחל' אשה מפני מראית העין הוא חידוש והבו דלא לוסיף עלה שאין לנו לגזור ולאסור מדעתינו מפני מראית העין זולתי במה שנתבאר בתלמוד

9) שולחן ערוך יורה דעה סימן פז סעיף ד

אסור לבשל בחלב אשה, מפני מראית העין. ואם נפל לתוך התבשיל, בטל, ואין צריך שיעור. הגה: ז ונראה לפי זה, דכל שכן אסור לבשל לכתחלה בחלב טמאה, או בשר טמא בחלב טהור ודוקא בשר בהמה, ח אבל בעוף, דרבנן, אין לחוש.

10) שולחן ערוך יורה דעה סימן רצח סעיף א

אין אסור משום כלאים, אלא צמר רחלים ואילים עם פשתן. אבל צמר גמלים וצמר ארנבים ונוצה של עזים וכל שאר מינים, מותרים בפשתן. וכן קנבוס וצמר גפן וכל שאר מינים, מותרים אפילו בצמר רחלים ואילים; וחכמים אסרו מפני מראית העין משי עם צמר, לפי שדומה לפשתים. וכן כלך, והוא מין שגדל בכרכי הים על האבנים שבים ודומה לצמר, אסרוהו מפני מראית העין עם הפשתן. (א) והאידנא משי מצוי בינינו והכל מכירים בו, לפיכך אין בו משום מראית העין ומותר עם הצמר ועם הפשתן.

11) תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יב עמוד א

אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין, אפילו בחדרי חדרים אסור

12) שולחן ערוך אורח חיים סימן שא סעיף מה

מי שנשרו כליו במים, הולך בהם ואינו חושש שמא יבא לידי סחיטה. ולא ישטחם לנגבם, מפני מראית העין, שלא יחשדוהו שכבסן בשבת. ואפילו (קסה) בחדרי חדרים, שאין שם רואים, אסור. ולא אסרו אלא לשטחן בשבת, אבל אם שטח מע"ש כלים המכובסים, אינו חייב לסלקן בשבת.

13) תוספות מסכת כתובות דף ס עמוד א

ממעכך ברגלו בצינעא בשבת - והא דאמר כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפ' בחדרי חדרים אסור היינו דווקא באיסור מלאכה דאורייתא כמו שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם (שבת דף סה.). שאם יראו יסברו שכבסן בשבת אבל הכא לא יראו אלא מלאכה כלאחר יד דהויא דרבנן ולא גזרי רבנן לאסור בחדרי חדרים

14) ספר ים של שלמה - חולין פרק ח אות נב

דין דם דגים שכינסו אסור, ואם יש בו קשקשים מותר, ודם אדם שעל הככר גורר, ושבין השניים מוצצו, ובפורים, שדרך לאכול תרנגולת בחלב שקדים, אסור, אם לא שיניח שקדים קלופין בתוכן, או בצידן:

15) שולחן ערוך יורה דעה סימן פז סעיף ג

מראית העין

הגה: ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף, הואיל ואינו רק מדרבנן. אבל בשר בהמה, יש להניח אצל החלב שקדים, משום מראית העין, כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו לענין דם.

16) ש"ך יורה דעה סימן פו ס"ק ו

... אבל מהרש"ל פכ"ה סי' נ"ב למד מהך דם דגים דבפורים וכיוצא בו שרגילים לאכול תרנגולת בחלב שקדים שאסור אם לא שיניח שקדים אצלו בתוכן ובצידין להיכירא ובפרט גבי בשר עוף דאיכא למיחש טפי שלא ידמו לומר בשר עוף בחלב שרי אפי' מדרבנן כר"י הגלילי עכ"ל וכן הסכימו האחרונים וכן נלפע"ד (שוב בא לידי ס' באר שבע ומצאתי שפסק נמי הכי) דהא אפילו במידי דרבנן חיישינן למראית העין...

17) שו"ת יביע אומר חלקו - יו"ד סימן ח

אודות מה שנהגו כעת בכמה בתי מלון להגיש לאורחים אחר ארוחה בשרית, כוס חלב סינטטי שאין בו כל תערובת של חלב אמיתי, אלא הוא חלב צמחוני בלבד, האם אין לחוש בזה משום מראית העין של התיירים המתגוררים במלון שיחשבו שהותרה הרצועה לשתות חלב אחר מאכלי בשר בסעודה אחת.

(ד) ומעתה נראה דלא מבעיא להרמ"א וסיעתו דס"ל דלא גזרינן גבי בשר עוף בחלב שקדים משום מראית העין דה"נ בשתיית חלב צמחוני אחר ארוחה בשרית אין לגזור משום מראית העין, כיון שאכילת מאכלי חלב אחר בשר בסעודה אחת אינה אסורה אלא מדרבנן. ומכל שכן לפי מאי דאסבר לן הכרתי ופילתי הרי גם חלב צמחוני אינו אלא מי פירות, ולא חלב מקרי, ואין לגזור בו משום מראית העין. אלא אף לדברי מהרש"ל וסיעתו שאוסרים בשר עוף בחלב שקדים משום דאף בדרבנן גזרינן משום מראית העין, י"ל שלא אסרו אלא בשר עוף בחלב שקדים ביחד, שניכר הדבר שאוכל בשר וחלב, ואין הכל יודעים שהוא חלב שקדים ויחשדוהו שאוכל בשר בחלב, אבל בנ"ד ששותה חלב צמחוני אחר שגמר לאכול ארוחת בשר, בכה"ג לא גזרינן משום מראית העין, שבעת שתיית החלב אין האיסור ניכר.

18) משנה ברורה סימן שא ס"ק קסה

בחדרי חדרים - הטעם דלא חלקו חכמים בתקנתן. כתבו התוספות והרא"ש דוקא במקום שיש חשש שיחשדוהו הרואים שעשה איסור דאורייתא כגון כאן בכיבוס בזה אסור אפילו בחדרי חדרים משא"כ בדבר שהוא איסור דרבנן אפילו למה שיסברו הרואים לא החמירו לאסור בזה כ"א בפרהסיא והובא דבר זה במ"א וט"ז ושאר אחרונים:

19) משנה ברורה סימן עה ס"ק טו

שער נכרית - קרי נכרית להשער שנחתך ואינו דבוק לבשרה וס"ל דע"ז לא אחז"ל שער באשה ערוה וגם מותר לגלותה ואין בה משום פריעת הראש ויש חולקין ואומרים דאף בפיאה נכרית שייך שער באשה ערוה ואיסור פריעת ראש וכתב הפמ"ג דבמדינות שיוצאין הנשים בפיאה נכרית מגולה יש להם לסמוך על השו"ע ומשמע מיניה שם דאפילו שער של עצמה שנחתך ואח"כ חברה לראשה ג"כ יש להקל ובספר מגן גבורים החמיר בזה עי"ש. וכתב עוד שם דאם אין מנהג המקום שילכו הנשים בפאה נכרית בודאי הדין עם המחמירין בזה משום מראית העין עי"ש:

20) שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - או"ח סימן ל

על דבר נשיאת הפאראסאל /מטריה/ בשבת והוא כלי העשוי להגן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והאדם נושאו על ראשו והוא מאהיל על ראשו והוא עשוי שיש לו בית יד וקרסים ולולאות לפתחו ולמותחו ולסגרו כרצונו.

ועד כאן דברנו מאיסור תיקונו בשבת אבל אם העמידו מע"ש אם רשאי בשבת לישא אותו ולהאהיל בו על ראשו להגן מפני החמה או מפני הגשם והוא ודאי שמצד מראית העין שיחשדוהו שתיקנו היום ראוי לאסור.